

3. Hafta

Verbum (Fiil)

Latince çekimli fiiller; kiplerine, zamanlarına, şahıslarına göre ayrı ayrı ele alınırlar. Çekimsiz fiiller ise, verbum infinitivum olarak cümle içinde bulunurlar.

1- Modus (Kip):

Indicativus (Gerçeklik Kipi) Örn.: Geliyorsun.

Coniunctivus (Dilek, istek kipi) Örn.: Gelsen

Imperativus (Emir Kipi) Örn.: Gel!

2- Tempus (Zaman):

Latin dilinde 6 zaman vardır. Bu 6 zamanın 3 tanesi praesens gövde üzerine kurulur, 3 tanesi ise perfectum gövde üzerine kurulur.

Praesens, Imperfectum ve Futurum zamanlı fiiller, fiilin praesens gövdesi üzerine kurulurlar.

Perfectum, Plusquamperfectum ve Futurum exactum zamanlı fiiller ise, fiilin perfectum gövdesi üzerine kurulurlar.

3- Numerus (Sayı):

Latince fiiller de, aynı Türkçede olduğu gibi, şahıslara göre çekim alırlar. 1.,2.,3. tekil şahırlar ve 1., 2., 3. çoğul şahırlar için çekimler farklıdır.

Latince Fiil Grupları

1. grup: **-are** bitimli fiiller (a'lı gövde).

Örneğin, "**amo**" fiilini ele alalım. Amo, infinitiv hali "**amare**", "sevmek" olarak karşımıza çıkan fiilin 1. tekil şahıs çekimidir. Yani; "amare" sevmek olarak karşılık bulurken, "amo" seviyorum olarak çevrilir.

2. grup: **-ere** bitimli fiiller (uzun e'li gövde)

Örneğin, "**teneo**" fiilini ele alalım. Teneo, infinitiv hali "tenere", "tutmak" olan fiilin 1. tekil şahıs çekimidir. Yani, "tenere" tutmak olarak karşılık bulurken "teneo" tutuyorum olarak çevrilir.

3. grup: **-ere** bitimli fiiller (i'li, u'lu ve sessiz bitimli gövde)

Örneğin, "**scribo**" fiilini ele alalım. Scribo, infinitiv hali "scribere", "yazmak" olan fiilin 1. tekil şahıs çekimidir. Yani, "scribere" yazmak olarak karşılık bulurken "scribo" yazıyorum olarak çevrilir.

4. grup: **-ire** bitimli fiiller (i'li gövde)

Örneğin, "**audio**" fiilini ele alalım. Audio, infinitiv hali "audire", "işitmek" olan fiilin 1. tekil şahıs çekimidir. Yani, "audire" işitmek olarak karşılık bulurken "audio" işitiyorum olarak çevrilir.

- Latince isim ve fiiller olumsuzluk, genellikle sözcüğün başına "non" konularak yapılır.

Örneğin, "amo" seviyorum demektir. Bu ifadeyi olumsuz yapmak için başına "non" konur.

Non amo: sevmiyorum

- Soru kelimesi kullanmadan soru yapmak içinse sözcüğün sonuna **-ne** takısı eklenir. **-ne** takısı hangi sözcüğe eklenmişse, soru anlamı o kelimenin üzerine yüklenilir.

Örneğin:

Epistulam scribisne?

Bu cümlede scribo fiili praesens 2. tekil çekimde kullanılmıştır. Ancak çekim sonuna getirilen -ne takısı, kelimeye soru anlamı yükler ve "yazıyor musun" sorusunu sordurur.

Örneğin:

Epistulamne scribis?

Bu cümlede ise, soru takısı olan -ne epistulam, yani accusativus çekimle kullanılmış olan mektup kelimesinin sonunda kullanılarak soru anlamını mektup kelimesine yüklemiştir. Dolayısıyla cümle şöyle çevrilir:
Mektup mu yazıyorsunuz?